

Деякі особливості біології молюсків *Limnaea truncatula* Müller в умовах хронічного впливу низьких доз радіації

Жигова О. П., здобувач, Державна агроекологічна академія України

Вивчення біології і екології *Limnaea truncatula* - облигатного проміжного живителя трематоди *Fasciola hepatica*, яка викликає фасціольоз у тварин, а іноді й у людини [4]. не втратило своєї актуальності. Відомо, що характер поширення цього молюска значною мірою визначається антропоїчним впливом [2].

На Центральному Поліссі вагомим чинником, який впливає на стан угруповань молюсків є забруднення довкілля радіонуклідами. У перші два роки після аварії на ЧАЕС у водоймах, розташованих на радіоактивно забруднених територіях, щільність популяцій молюсків різко зменшилась, особливо в Прип'яті, Ірпіні, Ужї, Брагінці. В останні роки відбувається відновлення чисельності популяцій і щільності їх поселення [1].

Міграція радіонуклідів пов'язана з кругообігом води. Радіонукліди потрапляють у водойми внаслідок змиву з площ водозбору. Вони акумулюються в донних відкладах і по ланцюгах живлення надходять в бентичні організми, в тому числі і у молюски. Загалом радіонукліди у водоймах розподіляються таким чином: 97% - в донних відкладах, 2% - у воді, 1% - в гідробіонтах [3].

Так, при дослідженні нами гідромережі басейну р. Норин (с. Ноздрище Народицького району), де щільність забруднення радіонуклідами сягає 10-15 Ки/км² (друга зона), вміст ¹³⁷Cs донних відкладах становить 439-670 Бк/кг, у водній рослинності – 55-135, у молюсках роду *Limnaea* – 85, у воді -

менше 25 Бк/л. Перші особини малих ставковиків, що прокинулися після зимової сплячки, були зареєстровані в кінці травня. Щільність популяції їх у пасовищних біотопах становила 1-10 екз/м². Найбільшу густину популяцій молюсків відмічено в кінці серпня на початку вересня (до 25 екз/м²). Восени значення цього показника знижувалось до 12 екз/м², що в 2 рази менше за літні показники. Зараженість перезимуваних молюсків становила 1%. Починаючи з червня і до середини вересня екстенсивність інвазії неухильно зростає, досягаючи на вересень значення 4,9%.

Вміст радіонуклідів (¹³⁷Cs) в печінці великої рогатої худоби коливається в межах 56-68 Бк/кг. Дослідженнями тотальних препаратів *Fasciola hepatica* (350 екз.), відібраних з печінки великої рогатої худоби (Коростенський м'ясокомбінат), з'ясовано, що значних аномалій морфології фасціол немає, тератології не відмічено. В однієї з досліджених тварин вперше на Центральному Поліссі зареєстроване зараження трематодою *Fasciola gigantica*, яка раніше була знайдена лише у Криму [5]. Знайдено близько 10 екземплярів.

Список літератури

1. Гарбар А. В., Мельниченко Р. К. Влияние аварии на ЧАЭС на пресноводную малакофауну Центрального Полесья. // Современные проблемы изучения, использования и охраны природных комплексов Полесья. Тез. докл. Международной научной конференции 22-25 сентября 1998 г. Минск, 1998. - С. 215.
2. Горчаков В. В. Особенности распределения *Limnæa truncatula* (Müller) в каналах мелиораторной сети. // Моллюски. Основные результаты их изучения. Автореферат докладов. - 1979. - № 6. - С. 236-237.
3. Мережко О. І., Величко І. М., Пасічний О. П. Радіоекологія річок. - Київ.: Наукова думка, 1991. - 150 с.

4. Cadel S., Barbier D., Duhamel C., Georges P. Apropos de 18 cas de fasciolose humaine resenses en Basse – Normandie. *Ances 1994-1995. // Bull. Soc. fr. parasitol.* – 1996. – 14, № 1, – P. 39-43.

5. Каденации АН. Гельминтофауна млекопитающих Крыма и опыт оздоровления домашних животных от основных гельминтозов // Омск, 1957. – 137 с.